ЖНИВА ПАТРІАРХА

Недавно у відомому в аграрних колах журналі «Зерно» була надрукувана стаття про голову ЗАТ АПК «Зоря» В.А.Плютинського. Нижче подаємо її в українському перекладі.

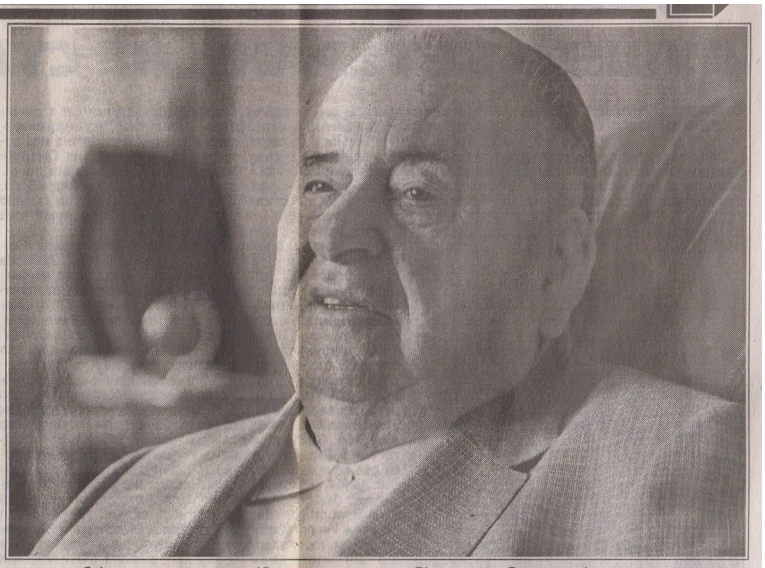

Володимир Плютинський – це ціла епоха українського АПК.

Півстоліття його ім'я овіяне легендами і славою. В СРСР першим і кращим був колгосп «Дружба народів» у Криму, другим – «Зоря» з Рівненщини, дітище Володимира Плютинського.

Він очолив колгосп у 1951 році і з того моменту штурвала не кидав. Тоді ж почало будуватися і село.

Двічі Герой Соціалістичної Праці, депутат Верховних Рад навряд чи не на постійній основі, почесний академік, лауреат десятків різних звань, автор декількох книг, Володимир Антонович Плютинський і зараз, у 82-літньому віці, зберігає вагу й авторитет в аграрних і політичних колах. Багато аграріїв називають його вчителем.

Я приїхав у село Зоря біля полудня. Дорога від траси до села йде вниз і на взгорок, а вздовж її – торкнутий недоглядом, але все ще красивий великий будинок готелю, багатоквартирні житлові корпуси. Щедро прибрані зеленню, ці будинки навівають спогади про гарні радянські курорти, є в них якась нерадянська легкість. Та й село нерадянське. Я зупинився на просторій центральній площі, утвореної Палацом культури, будинком сільради, торгово-розважальним комплексом, – дискотека, універмаг, ресторан, – і зі здивуванням розглядав монументальний пам'ятник, бронзове погруддя на гранітній колоні. Логічно було б, якби я побачив пам'ятник Климу Ворошилову, чиє ім'я носив колись колгосп «Зоря». Але пам'ятник виявився Володимиру Антоновичу Плютинському, двічі Героєві Соцпраці.

Я оглянув чудовий, багатий експонатами музей колгоспу, де, серед інших історичних реліквій, є озвучена діарама села, – спочатку бачиш об'ємну картину сутінків, у яких мерехтять каганцями глинобитні хатки і поскрипують вози, а потім – сонце заливає ландшафт, і під бадьору трудову пісню встають корпуси будинків, розливаються асфальтові дороги, загалом, встає зоря комунізму.

Це село так і виглядає, як окремо взятий пункт комунізму, що переміг. На пагорбі – величний меморіал загиблим жителям навколишніх сіл. Заснована в 1951-му, Зоря війни не знала. І її жителі не дуже давно порозбивали всі паркові ліхтарі і сперли плити з кольорового металу з іменами загиблих. Так вчинили вони з усім, що було недостатньо міцно пригвинчене або охоронялося не цілодобово. Зараз начебто б дещо поправили. Плити замінили на менш привабливі в комерційному плані.

У селі Зоря люди не зрозуміли, що з недавніх пір вони – хазяї свого села і свого життя. Вони все ще вважали, що в селі один хазяїн.

УРЯД, ЯКИЙ КИНУВ

Володимир Антонович – привітний і для своїх років цілком енергійний. Ми присіли в кабінеті, що викликав ностальгічні спогади про райком партії, відкоркували пляшку місцевої мінеральної води «Зорянська». Перед моїм приїздом у «Сільських вістях» вийшла стаття Володимира Антоновича. У ній – жорстка картина радянського АПК, нещадна і справедлива критика державної політики: лібералізацію економіки в сільськогосподарському виробництві державні люди трактують як повну бездіяльність держструктур у відношенні до агросектора. Крутися, хто як може, хто як хоче.

– Я прочитав вашу статтю, – звернувся я до Плютинського. – Зрозуміла ваша логіка і ваші тривоги. Але – що робити, скажіть людям? Адже ситуація не зміниться, уряд не переродиться. На зміну йому прийде інший, але ж не факт, що він буде кращим... Ви можете сказати, що робити. Ваше господарство прожило кілька життів, дуже різних.

– Так, я керую ним вже 57 років. уже почав будувати. Працювали важко. Росли повільно. Я багато вчився, багато їздив по країні. Добрався аж до Узбекистану, до знатного хлібороба, тричі Героя Соцпраці. Мене цікавило все: і як він хазяює, і за що одержав стільки високих звань. Багато бував за кордоном, «Зоря» вела спільну діяльність з десятками відомих західних компаній.

Колгосп «Зоря» був по-справжньому могутній і славний.

І вже в радянські часи по суті своєї виріс у повноцінний концерн холдингового типу, що далеко відійшов від статусу сировинного виробника.

– Ми пішли в переробку і побудували завод продовольчих товарів.

– Консервний, себто?

– Саме так. І дуже швидко вперлися в проблему: банку дістати неможливо. І тоді побудували завод склотари. О, за нашою банкою отут пів-союзу в чергах стояло... Для тваринництва побудували комбікормовий цех, для рослинництва – калібрований насіннєвий завод по переробці кукурудзи. Багато працювали з закордонними фірмами. По насінню – з «Піонером», по склотарі – з німецькою компанією «Комровски і К°». З німцями ж будували м'ясокомбінат.

Завод склотари ледь не знищив «Зорю». Якось приїхав глава уряду, Масол, і порекомендував (розпорядився практично): реконструюйте це виробництво за кращими європейськими технологіями. А гроші? Почули відповідь господаря всієї країни: дамо кредити під урядові гарантії. Взялися реконструювати, і в підсумку, коли в підприємство вже було вкладено 35,7 мільйона доларів, уряд (який вже перемінився, звичайно) припинив фінансування об'єкта.

У стосунках з партнерами в ринковій економіці завжди присутній ризик невиконання зобов'язань, а вже у відносинах з державою... Ризик багаторазово зростає, і ринкові агропромисловці чимало зусиль докладають до того, аби з державою ніяких справ не мати. Плютинський жив і хазяював у тісній взаємодії з державою кілька десятиліть. І тільки в останні роки почав змінювати свої принципи.

– А які зараз перешкоди в роботі?

– Зараз нерідкі випадки, коли намагаються знищити агрофірму, захопити її майно і землі. По відношенню до «Зорі» ця діяльність ведеться вже чимало часу . Ходять по людям, ллють бруд на мене... Недавно одна газета опублікувала дані про мене, начебто в мене є 98 мільйонів доларів (мова йде про публікації «Коментарів» щодо регіональних мільйонерів). Так усі, хто мене знає, не повірять у те, що в мене такі гроші можуть бути. І я задоволений, що в мене їх немає.

ВРОЖАЙ БЕЗ ДОБРИВ

Відчуваючи, що розмову потрібно повертати в робоче русло, я поцікавився ходом і результатами збирання урожаю.

– Жнива дуже важкі, – поскаржився Плютинський. – Я не знаю, чим вони можуть закінчитися.

Зі сховищами проблеми, з технікою проблеми. Що говорити про закордонну техніку? Мені виробник плугів вітчизняних каже : Володимире Антоновичу, у нас немає з чого плуга зробити. Мій плуг важить 1100 кг, а норвезький – 650 кг. Гідравліка трактора МТЗ не витримує такого навантаження. У космос самі передові рішення пропонували, а для села – металу в нас нема такого, який є в Норвегії. У нас у господарстві 84 трактора, а треба б 12-13 тракторів, таких як Case.

– А ви хіба плугом ще користуєтеся?

– Ні, у нас здебільшого культивація, лущення, тільки поверхневий обробіток. Хоча наші ґрунти дуже багатими не назвеш. Скільки коштує літр дизпалива? – це ж нети це на себе! – з жаром говорить Плютинський. – США позаторік продотували своїх фермерів на 39 мільярдів доларів! Скільки цього року – не знаю, ще не дивився... А в нас повний розлад. Немає паритетності цін, на зерно, на молоко. У нас було молока на 100 гектарів угідь 1660 центнерів, а зараз ми виробляємо 400 центнерів. Що стосується зернових, ми застосовуємо тільки українські сорти, «Поліська 90», «Столична», «Ятрань», «Фаворитка», «Смуглянка», «Золотоколоса», «Миронівська 67». Вони відмінно районовані для нас. Сіяємо еліту, працюємо з інститутами й Академією.

– А своє насіннєве виробництво, по кукурудзі, чому залишили?

– Чому я продав насіннєвий завод? Так коли почали знищувати тваринництво, попит на кукурудзу впав. Завод стояв три роки. Це зараз кукурудза потихеньку піднімається. Але і новий хазяїн довго не міг нічого з заводом зробити, навіть через рік пропонував – Володимире Антоновичу, купи в мене його назад за півціни. Але зараз у нього починає виходити. Багатьох заводів у «Зорі» вже немає. І наш колись знаменитий завод продтоварів зараз використовується під складські приміщення, та ще хліб там випікаємо. Така політика...

Чому в нас міністерство називається міністерством аграрної політики? Чому в залізниці – міністерство транспорту, в інших галузях – теж прямо по назвам галузей, а в нас – міністерство аграрної політики? (І справді – чому? Чому б йому не бути міністерством аграрної економіки або міністерством аграрного комплексу, – подумав я.)

– І що збираєте цього року, які обжинки?

– Врожайність цього року в нас ранніх зернових 29-30 центнерів, ріпаку – 19 центнерів. Це без добрив. Я цього року зовсім не вносив добрив, нічого було давати! І зараз нас вже сповістили, кредити – під 25%... У Радянському Союзі такого не було.

А я тепер навіть і не знаю, добре це чи погано, 19 центнерів ріпаку без добрив. Ті, хто виростив 45 центнерів з великими інвестиціями в землю, теж сидять засмутившись.

– У мене боргів за дизпаливо... – Плютинський назвав цифру. Я співчутливо покачав головою, не цілком все-таки розуміючи, багато це чи небагато. Зрозуміло, що для «Зорі» – чимало.

ЛЮДИНА, ДО ЯКОЇ ПРИСЛУХАЮТЬСЯ

– В останні вибори я не пішов у депутати і дуже правильно зробив. Ну що користі бути депутатом, якщо Верховна Рада не засідає, а страйкує? Я був 38 років депутатом Верховної Ради, та ким я тільки не був... Я тільки Брежнєвим не був. Нерідко до мене прислухалися керівники країни. А іноді не прислухалися. Якось Кучма викликає мене і говорить: «Володимире Антоновичу, хочу Ющенка прем'єром поставити». – «Не буде він працювати, не зможе».

Почувши таку оцінку, Президент України явно знітився, він-то очікував підтримки свого рішення, Ющенка знаю давно... Він хороша людина. Але як керівника я його оцінюю інакше. І через якийсь час, зустрівшись з Кучмою за більярдом, я почув від нього: «Володимире Антоновичу, ну звідкіля ти взнав, що з Ющенка не вийде прем'єр?!»

– Ви можете спробувати визначити, що було основним фактором розквіту «Зорі» в Радянському Союзі?

– Перше, що головне... – поплив рікою пам'яті Володимир Антонович. – Був у нас секретар обкому Мозговий, він приїхав і розмовляв із мною на тему: як зробити, щоб колгосп був у числі кращих в країні? А я до того часу вже поїздив по господарствах, розумів, як потрібно працювати. Розмова продовжилася в офіційній обстановці, і я сказав: товариші члени бюро, ви запитуєте, чим допомогти мені. А нічим не допомагайте. Тільки не заважайте мені зробити колгосп кращим. І тоді пішла директива, яка забороняла партійним працівникам приїжджати в колгосп з інспекціями, перевірками, я одержав зелене світло. Поїхати до мене партпрацівники могли тільки з особистого дозволу першого секретаря.

– Виходить, вам просто повірили і не заважали?

– Так... А потім мене якось з партії виключили.

Телефонує якось мені один Герой Соцпраці і говорить: а ти знаєш, з партії виключили. Запитую: кого? Відповідає: мене, тебе і ще одного Героя Соцпраці. Ти, кажуть, із Хрущовим знайомий, спробуй щось зробити. Ну, як я з ним знайомий... Загалом, у партії нас потім відновили.

– А за що виключили?

– За приписки. Але приписували не ми, це там, нагорі, поліпшували показники для загальної картини. Тоді ж ми доганяли Америку...

– Добре. А в чому, по-вашому, головна проблема «Зорі» сьогодні?

– У тім, що, коли важко, ніхто не приїжджає, нікому нема діла... Держава усунулася від економічних проблем господарників. Скільки в мене було недоброзичливців, скільки спроб позбутися від «комуняки» Плютинського. А от допомоги і підтримки ні від кого не дочекався. От недавно вів переговори з «Агро-Союзом» про створення нового молочного комплексу. Що ви думаєте? Область не дає ділянки під корівники! На наших же землях, на наших паях, коли всі внутрішні питання вирішені... Дивуючу? Цей корівник повинен давати в добу 100 т молока, а область сьогодні дає 92 тонни в добу. Я їду на Волинь, там через 9 днів одержую дозвіл. Потім здіймається галас у наших місцевих органах, коли вони довідалися про таку ситуацію. Та що галас? Коли людина приходить з такою ідеєю, всі повинні кинутися на підтримку, а в нас ніхто нічого поганого не робить і нічого доброго не робить. Ось у чому проблема.

Володимир Антонович генетично налаштований на підтримку й опору держави, він сам у своїй сутності людина державна, він більше чим аграрій: він державний діяч. І раптом він виявляється державним діячем, до якого держава повоно до всіх повернулася спиною. Але якщо люди, що не знали іншого ставлення держави, прийняли це як належне, то державний діяч Плютинський поранений цим ставленням дуже боляче. Поранений не тільки він, поранена і «Зоря». З боку держави поранена байдужістю, з боку ринку – цінами і кредитними ставками, з боку конкурентів і рейдерів – інформаційними атаками, поранена і зсередини, що не зуміла об'єднатися навколо ідеї колективної власності громадою.

– А що потрібно, Володимире Антоновичу, щоб повернути «Зорі» колишню міць і славу?

– У нас все-таки зараз 17000 гектарів. Це дозволило б сильно розвити тваринницький комплекс, мати 10 тисяч голів великої рогатої худоби, 3 тисячі корів, 15000 свиней. Ця програма в нас є, але реалізувати її цього року неможливо. Цей рік мене сильно образив тим, що я не міг внести ніяких добрив.

ПЕРЕД ВІД'ЇЗДОМ

Ми проїхали ділянками господарства. Володимир Антонович у свої 81 рік сам водить «лендкрузер», акуратно прокотив мене по території 15-тисячного елеватора, показав дві американські сушарки, автопарк, потім ми проїхали по тваринницькій території, привіталися з зорянськими телятами, коровами і свинями. Потрібно віддати належне, споруди, устаткування, гігієна тут на високому рівні.

І все-таки у всьому побаченому була якась надсадність, якась напруга. Так, все це живе, але все дається величезною працею. «Зорі» дуже важко. А підняти її ще важче.

– Ви подивіться, в Україні зараз працюють і заробляють господарства, у яких десятки тисяч гектарів. Це прямий шлях до колективної власності. Коли в країні смикалися – допомагати фермерам, я говорив їм: фермери не прогодують Україну. Країна в нас ще дуже бідна, щоб розвивати фермерський рух, він вимагає великої допомоги. Тому мене нерідко називають ідеологом колгоспів... У самій колективній формі організації праці нічого поганого немає, якщо господарство застосовує передові технології, використовує передову техніку.

Ми пообідали в мальовничому комплексі санаторного типу, що побудували в лісі для закордонних фахівців, які працювали в «Зорі». Теж пам'ятне місце, тут випивали чарку під шмат сала президенти, міністри, політики, керівники країн, народів. Володимир Антонович сидів напроти мене – не бронзовий, не монументальний. Усе ще сильний, мудрий. Людина, яка пройшла дуже довгий шлях. У 16 років у партизанському загоні він одержав серйозне поранення, осколок зашкодив руку і зачепив хребет. Партизани кинули його, придавленого комом, потім підійшла регулярна армія. Ті підібрали. А трудове життя почалося відразу, як тільки затяглися рани.

Навколо йшли жнива. Плютинський дивився повз мене, і, здавалося, зараз його старі рани ниють особливо сильно, особливо та, душевна, коли кинули свої.

Юрій Гончаренко.